

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนโรงสูบ เทศบาลตำบลปากช่อง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวอรรทัย ด้านศิริระวานิชย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

อรรถัย คำานศิระวานิชย์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
ชุมชนโรงสูบ เทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. องค์กร อินทร์พรรย์, 53 หน้า

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นโครงการเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อแก้ไข
ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปี 2544 ใช้ในการปฏิบัติ และได้จัดโครงการเพิ่มประ
สิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน มาส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพและประเมินโครงการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามวัตถุประสงค์กองทุน การประเมินโครงการได้ใช้วิธีการประเมินเชิง
ระบบ (System Approach) ของ สด๊ฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า CIPP Model มาใช้ในการดำเนินงาน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ชื่อนักศึกษา.....
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาจัดการและประเมินโครงการของ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. องค์กร อินทร์มพรรย์)

กรรมการสอบ

.....

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมิน โครงการ

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้การปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับประชาชน
 - นายอำเภอ ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง โรงสูบที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
 - อาจารย์ คาริณี นันทาวรรณูช อาจารย์ประจำศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - อาจารย์ วารุณี พวงมณี อาจารย์ประจำห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี อำเภอปากช่อง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก ทั้งในด้านวิชาการและการดำเนินงานวิจัย
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในชีวิต

อรทัย คำนศิริวานิชย์
บัณฑิตกกองทุนชุมชน โรงสูบ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
กรอบความคิดทางทฤษฎี.....	2
วิธีการดำเนินการ.....	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 บริหารศนัรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ และ วัตถุประสงค์.....	5
ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
หลักการประเมินโครงการ รูปแบบชีพพ์โมเดล.....	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ.....	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
การแจกแจงตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	26

เรื่อง

หน้า

บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	35
	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	42
	ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	47
	สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	47
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	49
	วิธีการประเมินโครงการ.....	49
	ผลการดำเนินการ.....	51
	อภิปรายผล.....	52
	ข้อเสนอแนะ.....	53

บรรณานุกรม

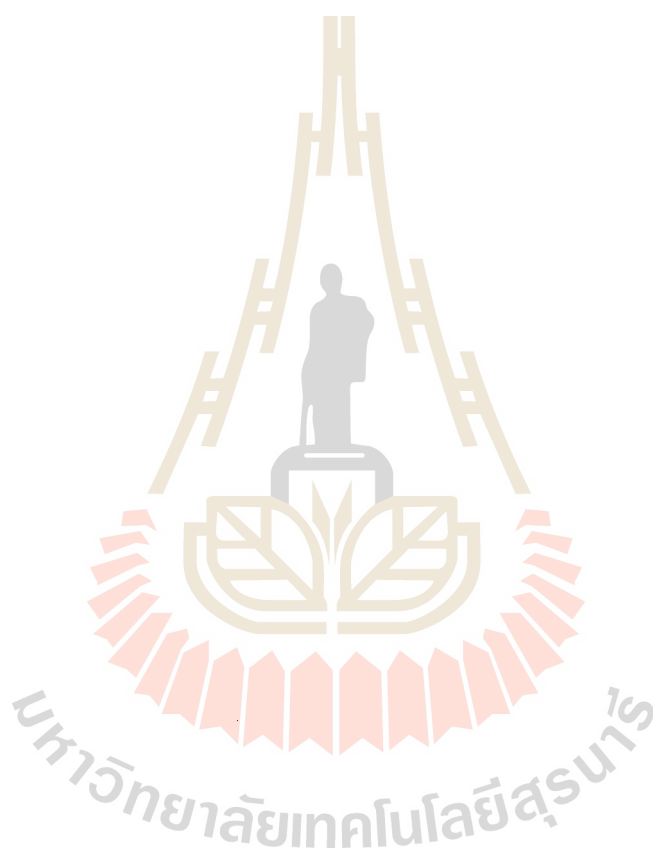
ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- ภาคผนวก ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- ภาคผนวก ค. ระเบียบกองทุนชุมชน โรงสูบ เทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- ภาคผนวก ง. แผนที่ตั้งชุมชน โรงสูบ

ประวัติผู้จัดทำ

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบ.....	16
แผนภาพที่ 2 การทำงานของหน่วยระบบ.....	17
แผนภาพที่ 3 แสดงหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B.....	18

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การเกิดกองทุน.....	26
ตารางที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน.....	27
ตารางที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง.....	28
ตารางที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	29
ตารางที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น.....	30
ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย.....	32
ตารางที่ 7 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย.....	32
ตารางที่ 8 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้.....	33
ตารางที่ 9 ความเข้มแข็งของชุมชน.....	34

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขาดศรัทธาได้ในการยังชีพประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องมีการปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เข้มแข็งขึ้นและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ

สาเหตุจากความยากจนของประชาชนที่ไม่มีทุนในการดำเนินกิจการของตนเอง รัฐบาลซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นรัฐบาลที่มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544, หน้า 1) โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนเงินล้านรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ไม่มีการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประสานกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบสารนิพนธ์ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ดังจะได้ศึกษาจาก กรณีศึกษา “ชุมชน โรงสูบ” เทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายเพียงใด
 - 1.1 การเกิดกองทุน
 - 1.2 การบริหารกองทุน
 - 1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
 - 1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจและสังคม
 - 1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน
2. เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนมีอะไรบ้าง
3. เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนหรือไม่
4. เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

กรอบความคิดตามทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) เป็นรูปแบบการประเมินของ สตีฟเฟิลบีม เรียกว่า ชิพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนชุมชนโรงสูบ ได้ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบของสตีฟเฟิลบีม โดยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการ โดยใช้เครื่องมือตามแบบรายงาน (ปร.) ต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง
- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ เช่น เอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุนชุมชนโรงสูบ เอกสารจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้ CIPP Model วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 3 นำเสนอข้อมูล โดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียด พร้อมกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- การนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่เป็นจำนวนสถิติ ตัวเลข และคำร้อยละ
- การเสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อความ

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลจากการประเมินโครงการจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. จะได้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้เพียงใด
2. จะได้ทราบว่าปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของกองทุนและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
3. จะได้ทราบว่าได้เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนหรือไม่
4. จะได้ทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

นโยบาย

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544) เป็นนโยบายเพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และ ชุมชน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้าง ศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุน ละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัด ระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

หลักการ

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิ ปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนราชการเอกชนและประชา สังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการกองทุน หมู่ บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ) มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียน ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ดังนี้

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการ จัดและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 สรุปได้ดังนี้
- หมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือ รองนายกฯที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่ 2 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานคนที่ 3 ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง รัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการเลขาธิการ

ได้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของ

คณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละ 2 ปี
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคล ล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุก
- การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของ กรรมการทั้งหมดจึงจะครบองค์ประชุม

หมวดที่ 2 ว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหน้าที่ของ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการ
- ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ คณะ กรรมการและของกองทุน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการ บริหารกองทุน
- ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- จัดให้มี,สนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารจัดการ กองทุน
- ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบการ ดำเนินงานกองทุน
- ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้ง และบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

หมวดที่ 1. ข้อความทั่วไป กล่าวคือ

- กองทุนหมายความว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามเงื่อนไข

ที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

- หมู่บ้าน หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่
- ชุมชนเมือง หมายความว่า ชุมชนจัดตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น
- คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนเมืองแห่งชาติ
- คณะอนุกรรมการ หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- คณะกรรมการกองทุน หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่างๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวคือ

- ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน
- องค์ประกอบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- การเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับธนาคาร
- หลักการพิจารณาอนุมัติเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุน

หมวดที่ 3. คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวคือ

- ส่วนประกอบของคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- อำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

ระเบียบกองทุนชุมชน โรงสูบ

ระเบียบกองทุนชุมชน โรงสูบ สรุปได้ดังนี้

1. ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 1 ถนนเทศบาล 18 (ซอยโรงสูบ) อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น และเงินรับฝาก
 - เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

- เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี
- 3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้
 - เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - เงินกู้ยืม
 - ค่าธรรมเนียมแรกเข้า โดยกำหนดให้เก็บรายละ 35 บาท
 - เงินรับฝาก จากสมาชิกกองทุน โดยรับฝากเป็นรายเดือน
 - เงินค่าหุ้นของสมาชิกกองทุน โดยกำหนดไว้หุ้นหนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท
- 4. คุณสมบัติของสมาชิก
 - เป็นผู้ทำนกอาศัยอยู่ในชุมชน โรงสูบ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้ง
 - เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบในหลักการของกองทุน
 - เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 - ถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่มีอยู่ในกองทุน

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ศูนย์-

ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ) เป็นแบบฟอร์มที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้เป็นแบบในการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อม ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544กล่าวว่า

1. จะต้องมีการร่วมสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมสำหรับ

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันระยะ ไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการ
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- (4) ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน

- (5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายคนไร้ความสามารถหรือเปรียบเสมือนคนไร้ความสามารถไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (7) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการลงโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- (8) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
- (9) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา ๖๘วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- (10) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ)
 แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นแบบที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สาระสำคัญของแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของชุมชน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

- 1.1 จำนวนประชากรในชุมชน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในชุมชน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในชุมชน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนชุมชน

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ

- 2.2 วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ
- 2.3 วันที่คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ
- 2.4 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนฯ
- 2.5 จำนวนคณะกรรมการกองทุนฯ ที่มีประสิทธิภาพ
- 2.6 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนฯ ที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนฯ

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของชุมชน

- 3.1 ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนฯ
- 3.2 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนฯ

- 4.1 จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนภายในชุมชน
- 4.2 จำนวนสมาชิกของกองทุนฯ
- 4.3 จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนฯ
- 4.4 การเปิดบัญชีเงินฝาก กับธนาคารออมสิน
- 4.5 ชุมชนมีความร่วมมือกับชุมชน หรือเครือข่ายนอกชุมชนหรือไม่

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนฯ เมื่อได้รับการสนับสนุนวงเงิน ไม่เกิน หนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนฯ ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่าง
ทั่วถึง
- 5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนฯ ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
- 5.3 กิจกรรมเพื่อการกู้ยืมของสมาชิกกองทุนฯ
- 5.4 หลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้
- 5.5 วิธีการควบคุม และติดตามการใช้เงินกู้
- 5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
- 5.7 วิธีการแก้ไขปัญหากรณีสมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น
และดอกเบี้ยตามสัญญา
- 5.8 แนวทางในการบริหารกองทุนฯ ในด้านการจัดสวัสดิการแก่ประชาชน
ในชุมชน

5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนฯ

5.10 การประเมินความพร้อมในชุมชน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ(ระเบียบคณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ)การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้ยื่นกู้ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตาม ระเบียบคณะกรรมการกองทุนฯ หมวดที่ 7 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ให้สมาชิกที่มีความประสงค์ขอกู้เงินให้ยื่นคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน และให้ยื่นเอกสารคำขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนฯ

2. กรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้รายละไม่เกิน 20,000 บาท กรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงิน 50,000 บาท

3. กรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอต้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินแจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินเป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุม สมาชิก โดยคำนึงถึงจาร์ดีประเพณี สภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเป็นหลัก และเปิดเผยอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนฯ พิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายการ ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ ยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ยึดถือความโปร่งใสในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้จะต้องพิจารณาอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

2. ยึดถือหลักความเสมอภาค จะต้องให้โอกาสกับสมาชิกกองทุนโดยเสมอภาคกัน

3. ยึดถือหลักความสะดวก รวดเร็ว โดยการให้ความสะดวกกับสมาชิกกองทุนและบริการด้วยความรวดเร็ว

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ (โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ)

1. วิเคราะห์จากหลักการและเหตุผลของโครงการฯ พบว่ามีความเป็นไปได้สูงเพราะมีการวางขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยเริ่มจาก
 - 1.1 การสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตในการบริหารและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้มีศักยภาพมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน มีการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาชน
 - 1.2 มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน
 - 1.3 มีการจัดสรร โอนเงิน เข้ากองทุนฯ
 - 1.4 มีการส่งบัณฑิตอาสาเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน การจัดการกองทุน
 - 1.5 มีการประสานงานสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยการจัดสร้างหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่
 - 1.6 มีการประเมินผล
2. วิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของโครงการฯ มีการนำเสนอวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักการและเหตุผล
3. วิเคราะห์จากเป้าหมาย
 - 3.1 มีความชัดเจนในกลุ่มเป้าหมาย เช่น จำนวนกองทุน 74,881 กองทุน
 - 3.2 มีความชัดเจนในจำนวนบัณฑิตอาสา จำนวน 74,881 คน
 - 3.3 มีความชัดเจนในการรายงานผลความก้าวหน้าของกองทุน จำนวน 74,880 ฉบับ
 - 3.4 มีความชัดเจนในวงเงินค่าใช้จ่าย 5,077,119,790 บาท โดยมีการแจกแจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจน
 - 3.5 มีความชัดเจนในพื้นที่ปฏิบัติการ (ดำเนินการทั่วประเทศ)
4. วิเคราะห์จากแผนดำเนินการ

มีการกำหนดแผนในการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดแผนดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน คือ

 - เริ่มจากการประชาสัมพันธ์โครงการรับสมัคร นักศึกษาบัณฑิตกองทุน
 - จำนวน 74,881 คน โดยกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (ธ.ค. 44 – ก.ย. 45)
 - มีการกำหนดหลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ซึ่งนับได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์สูง เพราะเป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการ

และบูรณาการที่เน้นการเรียนการสอนเชิงประเมินผลการวิจัย และการศึกษาปัญหาเป็นหลัก

- มีการกำหนดระยะเวลาศึกษาที่ชัดเจน โดยกำหนดภาคทฤษฎี ร้อยละ 20 , ภาคปฏิบัติ ร้อยละ 80 , จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า หน่วยกิต , มีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและคู่มือคณาจารย์
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ
- มีการกำหนดแผนการเบิกจ่ายเงินอย่างชัดเจน โดยแบ่งแผนการเบิกจ่ายเงิน ออกเป็น 4 ไตรมาส

5. วิเคราะห์จากการติดตามประเมินผล

- มีการกำหนดดัชนีวัดผลสำเร็จของ โครงการที่ชัดเจน เช่น กำหนดจำนวน กองทุน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่ การกำหนดจำนวนบัณฑิตที่ว่างงาน ฯลฯ
- มีการกำหนดกลไกในการติดตามประเมินผล
- มีการศึกษาผลประ โยชน์ที่เกิดจาก โครงการ เช่น จำนวนบัณฑิตที่ว่างงาน ได้รับเงินเดือนถึง ร้อยละ 93.8%

สรุป การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการฯ เป็นเพียงการวิเคราะห์จากเอกสารโครงการฯ ซึ่งพบว่ามีความเป็นไปได้สูง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้นำเสนอในเบื้องต้น

หลักการประเมินโครงการรูปแบบซิพพีโมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิพพีโมเดล ของ สตีฟเฟิลบีม (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545, หน้า 90 - 91) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่
ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูล
จากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้อง
กับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็น
การตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและ
ขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัด
สินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตาม
แผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจ
เพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่
จะนำไปใช้โอกาสต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

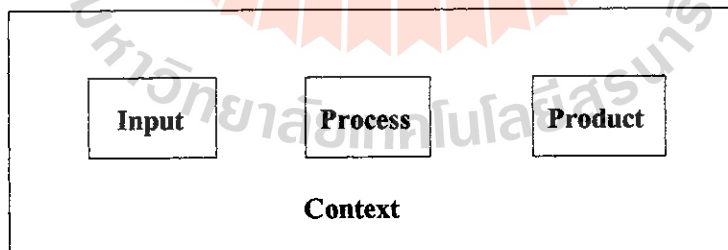
การวิจัยเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือผลที่ได้จากการประเมินโครงการจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงาน ว่ามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด การประเมินประสิทธิภาพการบริหารการจัดการที่เหมาะสมที่สุด คือ การใช้แบบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้ใช้แนวคิดของการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ใช้รูปแบบการประเมิน ของ สตีฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า CIPP Model มาใช้ในการดำเนินงาน

CIPP Model เป็นคำย่อของ Context , Input , Process และ Product หรือ Output ตามลำดับ กระบวนการของ CIPP Model มีองค์ประกอบของการประเมินโครงการ 4 ประเภท คือ

1. System Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
2. System Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
3. System Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
4. System Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบ

แต่ละส่วนในหน่วยระบบที่จะนำมาประเมิน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

การประเมินบริบท (Context) เรียกว่า Context Evaluation

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) เรียกว่า Input Evaluation

การประเมินกระบวนการ (process) เรียกว่า Process Evaluation

การประเมินผลผลิต (Product / Output) เรียกว่า Product /Output Evaluation

การประเมินหน่วยงานระบบใดใด จะต้องมิตัวชี้วัด ตัวชี้วัดของหน่วยระบบต่าง ๆ จะใช้อักษรย่อเป็นตัวแทนดังต่อไปนี้

ตัวชี้วัดของการประเมินบริบท (Context Indicators) ใช้สัญลักษณ์ C ถ้ามีหลายตัว จะใช้ C_1, C_2, \dots, C_n

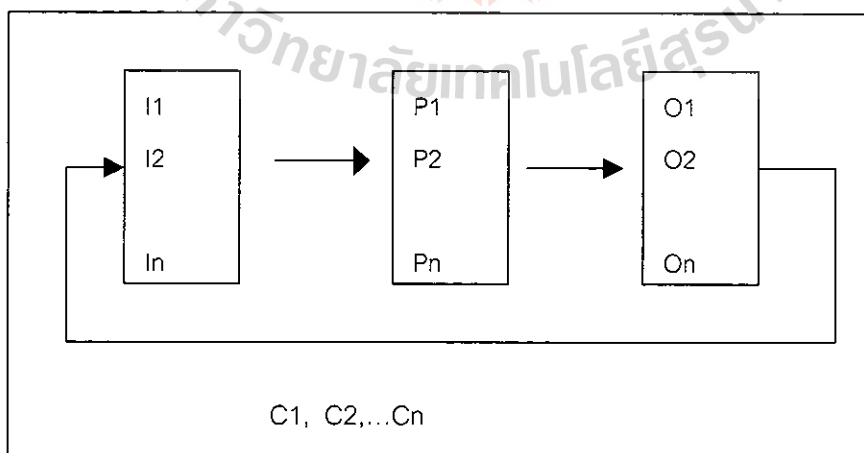
ตัวชี้วัดของการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) ใช้สัญลักษณ์ I ถ้ามีหลายตัว จะใช้ I_1, I_2, \dots, I_n

ตัวชี้วัดของการประเมินกระบวนการ (Process Indicators) ใช้สัญลักษณ์ P ถ้ามีหลายตัว จะใช้ P_1, P_2, \dots, P_n

ตัวชี้วัดของการประเมินผลผลิต (Product / Output Indicators) ใช้สัญลักษณ์ O ถ้ามีหลายตัวจะใช้ O_1, O_2, \dots, O_n

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน 2 ระดับ คือ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้ คือ

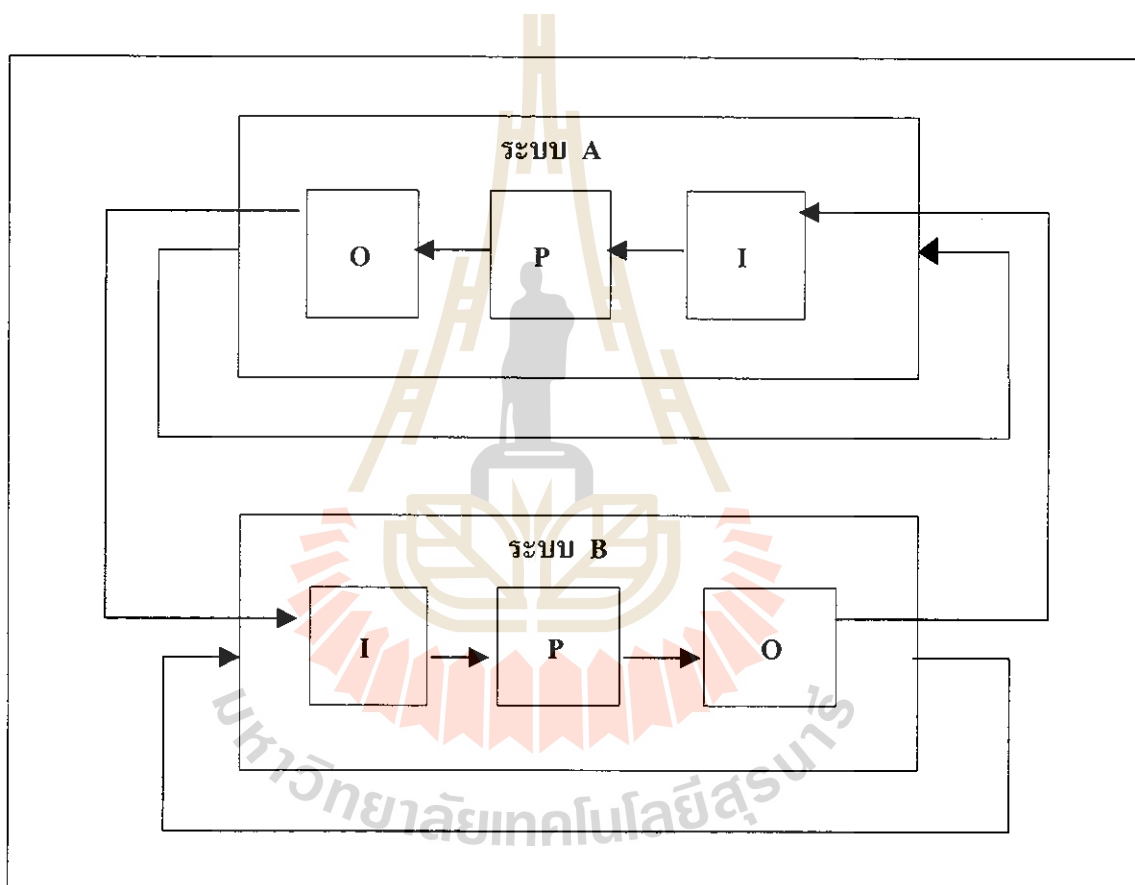
1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

แผนภาพที่ 2 การทำงานของหน่วยระบบ

ถ้าการประเมินโครงการมีหลายระบบ ก็นำแต่ละระบบมาวางเรียงกันจากนั้นทำการเชื่อมโยงหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B รวมเป็นหน่วยระบบเดียวกัน โดยหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีบริบทเดียวกัน จะเห็นได้ว่าผลผลิตของหน่วยระบบ A บางตัว จะเป็นปัจจัยนำเข้าของตนเอง (หน่วยระบบ A) ในการดำเนินการระยะต่อไป และผลผลิตของหน่วยระบบ A บางตัว จะเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

ในทำนองเดียวกัน ผลผลิตของหน่วยระบบ B ก็จะเป็นปัจจัยนำเข้าของตัวเองและเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ได้ด้วย ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชน โรงสูบ ได้ใช้ประชากร คือ ชาวบ้านทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในชุมชนโรงสูบ

ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) ประชากรจำกัด คือ ประชากรที่ผู้วิจัย สามารถแจ้งนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนรถจักรยานยนต์ในชุมชนโรงสูบ จำนวนนักเรียนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเช่นตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาดังจะกล่าวไว้ในแบบรายงานต่อไปเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้กู้เงินในอาชีพ เกษตรกรรม อาชีพค้าขาย เป็นต้น

ตัวแปรและตัวชี้ที่ใช้ในการประเมินโครงการ

คำว่า “ ตัวชี้วัด ” “ ตัวบ่งชี้ ” “ และตัวแปร ” มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น คือ คำ “ ตัวชี้วัด ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำ “ ตัวบ่งชี้ ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะชี้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร ส่วนคำ “ ตัวแปร ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ (เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, 2545, หน้า 44)

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน 2 ระดับ คือในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้คือ

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อม ของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ ของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ได้แก่ สนับสนุนแหล่งเงินทุน สนับสนุนแรงงานไทย ทำงานในภาคการผลิตที่ขาดแคลน
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน เช่น ระบบกฎหมายที่ล่าสมัย คุณภาพการศึกษาของคนไทยไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร
- ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน เนื่องจากการกู้เงินนอกระบบในอัตราดอกเบี้ยที่สูง
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ ได้แก่ กระแสบริโภคนิยมของคนรุ่นใหม่

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน สภาพป่า และหนองน้ำที่ดินทำกินของชาวบ้านในชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน เดิม เป็นที่สุบน้ำให้รู้จักไอน้ำ ความเจริญเริ่มบริเวณ โรงสุบน้ำจากนั้นบ้านเรือนก็เริ่มขยับขยาย ชุมชนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2545

- 2) สภาพปัจจุบัน ในชุมชนมีประชากรทั้งหมด 856 คน (225 ครัวเรือน) มีคนพิการจำนวน 2 คน ได้เรียนหนังสือ 1 คน และไม่ได้เรียนหนังสือ 1 คน สภาพบ้านเรือน อยู่กันอย่างหนาแน่น พื้นที่เพาะปลูกแปรสภาพเป็นถนนภายในชุมชน
 - 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดของชุมชน มีการผลิตสินค้าในชุมชนเพื่อจำหน่ายได้แก่
 - อาชีพทำขนมขาย มี 10 ครอบครัว รายได้เข้าชุมชน ปีละ 57,650 บาท
 - อาชีพประกอบอาหาร มี 5 ครอบครัว รายได้เข้าชุมชน ปีละ 50,000 บาท
 - 4) ด้านวัฒนธรรม มีการทำบุญตักบาตรตามประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีบวชนาค ประเพณีสงกรานต์
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชน
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการชุมชน
 - 2.4 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การรับชำระหนี้
 - 3.3 การทำบัญชี
4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product / Output Indicator) ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
- 4.1 ผลโดยตรง ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - จำนวนผู้กู้
 - ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - จำนวนทุนสะสมของชุมชน

4.3 ผลกระทบทางอ้อม ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- กองทุนชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว (Context Indicator) คือ สภาพแวดล้อมเฉพาะตัวของผู้ดูแลราย ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแลราย
 - 1.2 หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้ดูแลราย
 - 1.3 อาชีพหลักของผู้ดูแลราย
 - 1.4 รายได้ของครอบครัว
 - 1.5 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 สถานที่และวัสดุค้ำประกัน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 3.1 การหาตลาดที่ดี
 - 3.2 การหาวัสดุค้ำประกันที่ดี
4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product / Output Indicator) ของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
 - 4.1 ผลโดยตรง ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้ดูแลรายได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) ผู้ดูแลรายได้ขยายกิจการ
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) ผู้ดูแลรายมีการพึ่งตนเอง

ตัวชี้วัดอื่นๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

ตัวชี้วัดอื่นๆ ที่เกิดขึ้นประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้คือ

1) หนี้สินของผู้กู้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร. 1 – 12) และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบเพิ่มเติมแบบรายงานดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จำแนกออกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลายหลากวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกครอบครัว เป็นต้น (อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545, หน้า 96)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 , หน้า 96)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มีทั้งในเชิง ปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูล ในรูปแบบของข้อความ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมิน กับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการ ข้อมูล จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้ กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้ชัดเจน

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการ สัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำชี้แจง ที่กำหนดให้ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน

3. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้าง ของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียน บรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่ต้องการอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมา ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างคำอธิบายขึ้นเปรียบเทียบเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งการเปรียบเทียบด้วยคำอธิบายที่หลากหลายจะทำให้ผู้ประเมินเกิดการพิจารณาประเด็นในแนวทางที่เป็นไปได้
2. การกรณีเชิงปฏิเสธ เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินหากรณีที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับกรณีศึกษามาเป็นกรณีที่เปรียบเทียบ
3. การใช้มุมมองที่หลากหลาย จำแนกเป็น
 - 3.1 การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งรวมกันอธิบายประเด็นเดียวกัน
 - 3.2 การใช้ผู้วิเคราะห์หลายคนในการพิจารณาประเด็นเดียวกัน
 - 3.3 การใช้วิธีการหลายวิธีทำเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการพิจารณา
 - 3.4 การใช้วิธีการแปรความหมาย หรือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายวิธีเป็นการกระทำซ้ำๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปที่ได้

การแจกแจงตัวแปร สามารถแจกแจงตามวัตถุประสงค์ ทั้ง 4 ประการ ดังนี้
วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย
เพียงใด

1.1 การเกิดทุน มีตัวแปรและตัวชี้วัดดังปรากฏในตารางที่ 1 คือ

ตารางที่ 1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. การมีกองทุน	จำนวนกองทุนที่มีอยู่ ก่อนแล้ว	-มีกองทุนสัจจะออมทรัพย์ชุมชนโรงสูบ อยู่แล้ว 1 กองทุน
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนชุมชน	ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุน	-มีความเข้าใจว่ากองทุนชุมชนเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ยังขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ
3. ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนชุมชน	มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุน	-ชาวบ้านในชุมชนต้องการให้มีกองทุนขึ้นมาเพื่อช่วยในการพัฒนาอาชีพ, สร้างรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้	-ผู้กู้เงินจากกองทุนได้นำเงินไปพัฒนาอาชีพเดิม, สร้างงานใหม่, สร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นจากเดิม
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกองทุน	สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน	- สมาชิกในชุมชนได้สมัครเป็นสมาชิก 128 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 856 คน (ประมาณ 15 %)
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนชุมชน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดเงินคงเหลือของกองทุน 1 ตำบล	- จำนวนสมาชิก 128 คน (31 ก.ค. 45) - จำนวนเงินออม 173,444.50 บาท (31 ก.ค. 45) - ยอดเงินคงเหลือ 170,645 บาท (31 ก.ค. 45)

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน มีตัวแปร และตัวชี้วัด ดังปรากฏในตารางที่ 2 คือ
ตารางที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. คณะกรรมการบริหาร กองทุน	- คณะกรรมการบริหาร กองทุน - การคัดเลือกคณะ กรรมการตามระเบียบ บริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารมาจากการ เลือกตั้งจำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน - คณะกรรมการบริหารกองทุนได้ มาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกใน ชุมชน โดยการให้เสนอชื่อบุคคล ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตาม ระเบียบข้อบังคับ
2. ระเบียบบริหารกองทุน	- ระเบียบบริหารกองทุน ชุมชน	- มีระเบียบบริหารกองทุนถูกต้อง ตามระเบียบข้อบังคับ
3. การดำเนินงานของคณะ กรรมการบริหารกอง ทุน	- การประชุมคณะกรรมการ, การรับสมัคร สมาชิก,การจัดทำบัญชี, การรับเงินฝาก,การระดม ทุนเงินฝาก	- มีการประชุมคณะกรรมการ,มีการ รับสมัครสมาชิกมีการจัดทำบัญชี, มีการรับเงินฝาก,มีการระดมทุน เงินฝาก โดยถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ
4. การตัดคืนเงินกู้	- ระเบียบการกู้และขอทุน, ระเบียบการคิดดอกเบี้ย	- มีระเบียบการกู้เงินและการขอทุน, มีระเบียบการคิดดอกเบี้ยที่ถูกต้อง ตามระเบียบข้อบังคับ
5. การจัดสรรผล ประโยชน์	- อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับ	- สมาชิกของกองทุนได้รับอัตรา ดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1 บาทต่อ เดือน และได้รับดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 5 บาท ต่อปี โดยถูกต้อง ตามระเบียบกองทุนชุมชน โรงสูบ และสอดคล้องกับระเบียบข้อ บังคับทุกประการ

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง มีตัวแปร ตัวชี้วัด และผลการดำเนินการตามตาราง
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- สมาชิกของกองทุนมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง
2. การปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	- สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนได้นำหลักความพอประมาณ ความรอบคอบมาใช้ในการดำเนินชีวิต
3. ความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง	- สมาชิกกองทุนมีความรู้เรื่องการพึ่งตนเอง เช่น ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องการดำเนินชีวิต
4. การปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- การนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพ	- สมาชิกกองทุนได้นำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น ให้ดำเนินชีวิตด้วยความขยันขันแข็งและอดสาหัส
5. ความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- สมาชิกกองทุนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ได้นำความรู้ความสามารถของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพของตนได้
6. การปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- การนำหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน และใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงิน	- สมาชิกกองทุนได้นำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน และใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงิน เช่น ได้มีการรวมกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงจิ้งหรีด

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีตัวแปรและตัวชี้วัดดัง
ปรากฏ

ในตารางที่ 4 คือ

ตารางที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. การกระตุ้นให้มี ภูมิคุ้มกันระดับของ กองทุนโดยรวม	- การที่สมาชิกกองทุน เข้าใจว่ากองทุนชุมชน เป็นของสมาชิกทุกคน	-สมาชิกกองทุนมีความเข้าใจเกี่ยว กับการดำเนินงานของกองทุนว่า จะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุน ด้วยตัวเองถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะ ต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอ ให้รัฐบาลจัดการ
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการ	- ผู้กู้ไม่กู้เงินดอกเบี้ย แพง - ผู้กู้เงินสามารถดำเนิน การประกอบอาชีพ - ผู้กู้เงินสามารถนำหลัก การพึ่งตนเองมาใช้ในการ การประกอบอาชีพ	- ผู้กู้เงินแต่ละคนไม่กู้หนี้ดอกเบี้ย แพงมาใช้ในการประกอบอาชีพ - ผู้กู้เงินดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและ มีตลาดที่แน่นอน - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการ ดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้ หลักการพึ่งตนเอง

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น มีตัวแปรและตัวชี้วัด
ดังปรากฏในตารางที่ 5 คือ

ตารางที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. ศักยภาพเดิมของ บริบท	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพป่า - สภาพดิน - สภาพแหล่งน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของ ประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นป่า มีต้นไม้ ขึ้นรกครึ้ม - เป็นดินร่วนปนทราย - มีคลองน้ำ ลำธาร - ประชากรรวม 856 คน เป็นชาย 416 คน หญิง 440 คน - ปลูกผัก และรับจ้าง - เป็นถนนลาดยาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 - ไฟฟ้าเข้าชุมชน เมื่อ พ.ศ. 2512 - ประปาเข้าชุมชน เมื่อ พ.ศ. 2512
2. การดำเนินงานเท่า ที่ผ่านมามีศักยภาพ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้		
2.1 ทุนด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนเดิม - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เงินออมสมาชิก เหลือ 170,645 บาท - มีกลุ่มเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มนวดแผน โบราณ
2.2 ทุนด้าน ทรัพยากรกาย ภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพ - สภาพที่ดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้าง - เป็นที่อยู่อาศัยประมาณ 80 %
2.3 ทุนทางด้าน วัฒนธรรม ประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - การมีวัฒนธรรมประ- เพณีในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทำบุญตักบาตรในประเพณีต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ บวชนาค

ตารางที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวน โรงเรียนในชุมชน - จำนวนภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มี โรงเรียนระดับอนุบาล, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง - มีภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ได้แก่ การแพทย์แผนโบราณ การเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด การเขียนป้ายโฆษณา
3. มีความเข้มแข็งในการ ทำกิจการของผู้กู้เงิน จากกองทุน ไปลงทุน ประกอบอาชีพด้าน ต่างๆ ดังนี้		
3.1 การเกษตร	- จำนวนผู้กู้อาชีพเกษตรกรรมที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน	- มี 5 ราย จากจำนวนผู้กู้ 6 ราย
3.2 ค้าขาย	- จำนวนผู้กู้อาชีพค้าขายที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน	- มี 35 ราย จากจำนวนผู้กู้ 43 ราย
3.3 อุตสาหกรรมในครัวเรือน	- จำนวนผู้กู้อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน	- มี 4 ราย จากจำนวนผู้กู้ 5 ราย

2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุน และปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุน การบรรลุเป้าหมายของกองทุน มีตัวแปรและตัวชี้วัด ดังปรากฏในตารางที่ 6 คือ
ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
- การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- ผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีหัวหน้าครัวเรือนเข้าประชุมรวม 180 คน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 225 ครัวเรือน
- มีกองทุนเดิมในชุมชน	- จำนวนกองทุนเดิม - จำนวนเงินสะสม	- 1 กองทุนคือ กลุ่มตั้งจะออมทรัพย์ชุมชน โรงสูบ - 6,280 บาท

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน มีตัวแปรและตัวชี้วัด ดังปรากฏในตารางที่ 7 คือ
ตารางที่ 7 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. ความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	-จำนวนผู้ขอกู้เงินไม่พอใจ การอนุมัติเงินกู้	-จำนวน 3 ราย จากจำนวนทั้งหมด 61 ราย

3. เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนหรือไม่

3.1 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน มีตัวแปรและตัวชี้วัด ดังปรากฏใน ตารางที่ 8 คือ

ตารางที่ 8 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. เครือข่ายย่อยภายในชุมชน	- องค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน	- กลุ่มเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มนวดแผนโบราณ กลุ่มเขียนป้ายโฆษณา
2. องค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพ	- หน่วยองค์กรที่ให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ	- พัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากช่อง มาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ

4. เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

ความเข้มแข็งของชุมชน มีตัวแปรและตัวชี้วัด ที่ปรากฏในตารางที่ 9 คือ ตารางที่ 9 ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผลที่ได้ดำเนินการ
1. ความสามัคคี	-สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	-ระดับปานกลาง ร้อยละ 46 %
2. ความซื่อสัตย์	-สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	-ระดับปานกลาง ร้อยละ 53 %
3. การยกย่องคนทำความดี	-สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดี	-ระดับสูงมาก ร้อยละ 76 %
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	-สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	-ระดับปานกลาง ร้อยละ 55 %
5. การหาความรู้เพิ่มเติม	-สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	-ประมาณ 78 %
6. สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้	-สมาชิกในชุมชนสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้	-ประมาณ 60 %
7. ความอบอุ่นในครอบครัว	-ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน	-ประมาณ 70 %
8. การประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	-ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนเป็นประจำ	-ในระดับปานกลางประมาณ 65 %
9. การมีผู้นำที่มีคุณธรรม	-ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	-ประมาณ 72 %
10. การร่วมกันแก้ปัญหาในชุมชน	-ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	-ประมาณ 84 %

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตาม ซิปพ์โมเดล และกรรรายงานตามวัตถุประสงค์แต่ละประการดังนี้

1. ผลการประเมินบริการชุมชน
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม
3. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่
 - 4.1 เพื่อทราบว่าภารกิจดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้บรรลุเป้าหมายเพียงใด
 - 4.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ทางชุมชนหรือไม่
 - 4.4 เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน โรงสูบ ตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสนได้รายได้ในการยังชีพ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลก ที่คาดว่ายังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง และสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะต่อไป จำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างรู้เท่าทัน และพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ ที่ใช้ความรู้ความสามารถในประเทศมากขึ้น โดยให้น้ำหนักในการปรับฐานเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับรากหญ้า ถึงระดับมหภาค และเตรียมการเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่การขยายตัวอย่างมีคุณภาพในระยะต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 5)

วัตถุประสงค์ข้อ 4 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและ โอกาสของคนไทย ในการพึ่งพาตนเองให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา และบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับกลไกภาครัฐให้เอื้อต่อแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า ๖)

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน ในหัวข้อการส่งเสริมคนให้มีความสามารถโดยมุ่งสร้างอาชีพแก่แรงงานให้สามารถประกอบอาชีพส่วนตัว และเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กโดยให้ความสำคัญกับการสร้างผู้ประกอบการส่วนตัวและผู้ประกอบการขนาดเล็ก โดย

- ส่งเสริมให้ผู้ดกงานและผู้ว่างงาน โดยเฉพาะผู้สำเร็จอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา มีความรู้ในการประกอบอาชีพส่วนตัว หรือธุรกิจขนาดเล็ก ให้การฝึกอบรม เพิ่มความรู้
- ด้านเทคนิคการทำธุรกิจ การเงิน การตลาด และการจัดการ แหล่งเงินทุน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถแก่ผู้ประกอบการอิสระ ตลอดจนแรงงานที่อยู่ ในตลาดแรงงานที่มีฝีมือ และกึ่งฝีมือ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพ แวดล้อม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง
- สนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ ทั้งในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งกองทุน หรือสหกรณ์
- สนับสนุนให้แรงงานไทย ทำงานในภาคการผลิต ที่ขาดแคลนแรงงาน โดยกำหนดมาตรการจูงใจ ให้มีการจ้างแรงงานไทยเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 43-44)

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ต้องควบคู่ไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้าทุน แต่เมื่อสินค้าทุนเกิดดอกออกผลแล้ว จะทำให้การส่งออกมากขึ้นดุลการค้าจะลดลงแต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกไม่มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่าเราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยเป็นการพัฒนาที่พึ่งพามากเกินไปขณะทีภาคเกษตรพึ่งพาน้อยมากกลับไม่ได้รับการเหลียวแลมากเท่าที่ควร หากมีการพัฒนาการเกษตรและยกระดับไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม ก็คงไม่ประสบปัญหาการขาดดุลการค้ามากมายดังที่เป็นอยู่การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เพราะรายได้จากภาคบริการ

การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เพราะรายได้จากภาคบริการในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาชดเชยดุลการค้า (วิภาวี พิจิตบันดาล และคณะ, 2545 หน้า 135-136)

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นอย่าง ชัดเจนถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล โดยประสบความสำเร็จ เฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพ “จุดอ่อน” ของการพัฒนาที่สำคัญ คือ ระบบบริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และราชการ ยังเป็นการรวมศูนย์อำนาจและขาดประสิทธิภาพ ระบบกฎหมายล้าสมัยนำไปสู่ปัญหาเรื่องร้องขอของประเทศคือการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่เกิดขึ้นทั้งในภาคราชการ และธุรกิจเอกชน ขณะเดียวกันคุณภาพการศึกษาของคนไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ไม่สามารถปรับตัวรู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยอ่อนแอ ไม่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งความสามารถในการบริหาร จัดการธุรกิจ ยังคงอยู่ประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ความยากจน และความเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น ได้สร้างความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ความอ่อนแอของสังคมไทยที่ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางศีลธรรม และสังคมมากด้วย อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดทุนทางสังคม และทางเศรษฐกิจหลายประการซึ่งเป็นจุดแข็งของประเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้วางพื้นฐานให้เกิดการปฏิรูปที่สำคัญทั้งทางสังคม การเมือง การบริหาร ภาครัฐและการกระจายอำนาจ ขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และพลังท้องถิ่นชุมชน มีความเข้มแข็งมากขึ้น สื่อต่าง ๆ มีเสรีภาพมากขึ้นเอื้อต่อการเติบโตของประชาธิปไตย การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ทั้งจุดแข็งของฐานการผลิต การเกษตรที่หลากหลาย มีศักยภาพเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก พร้อมทั้งมีธุรกิจบริการที่มีความเชี่ยวชาญ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมเป็นปึกแผ่นและมีสถาบันหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการลดความเสี่ยงจากกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า ข-ค)

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในระบบในชนบทสูงมากเมื่อเทียบกับอัตราในระบบจึงไม่น่าแปลกใจนักที่พบอยู่เสมอว่า ชาวนามีหนี้สินล้นพ้นตัวเพราะจากการทำการผลิตในระบบทุนนิยมค่าเช่า ผู้ผลิตโดยตรงมีสภาพไม่ต่างจากการเป็นคณงานรับจ้างในที่ดินของตนเองมากนัก

เมื่อชาวนาได้ผลผลิตมาก็มักจะต้องไปขายให้กับนายทุนเงินกู้ที่เป็นพ่อค้ารับซื้อผลผลิตด้วย หลัง จากหักค่าเช่าและดอกเบี้ยแล้ว ผลตอบแทนที่ชาวนาได้รับก็เท่ากับค่าจ้างแรงงานนั่นเอง

เกษตรกรและชุมชนในชนบทต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ปัญหาหนี้สิน ความยากจน การสูญเสียที่ดิน ตลอดจนการสูญเสียอำนาจในการควบคุม และจัดการทรัพยากร จนเกษตรกรต้องกลายเป็นเพียงรับจ้าง ได้ค่าตอบแทนน้อย ส่งผลให้ชาวบ้านเดือดร้อนและเป็น หนี้สินมากมาย (อเนก เหล่าธรรมทัศน์และคณะ, 2538, หน้า 157,170)

1.6 บรรยายความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่น

ชนบท

การสร้างความมั่งคั่งในรายได้ทำให้สังคมไทยมีความวัตถุนิยมมากขึ้น เกิดปัญหา ด้านการหย่อนศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย เกิดความต้องการเอาโรคเอาเปรียบส่งผลให้วิถี ชีวิตและค่านิยมที่ดั้งเดิมของไทยเริ่มจางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัวชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่น (กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2452, หน้า, 227-228)

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ทุกประเทศต้องเร่งสร้าง “ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ” ที่จะช่วยสงวนรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และค่านิยมของประเทศไว้ในท่ามกลางการผสม- ผสานวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และความคิด จิตใจ ระหว่างมนุษยชาติ และพลังไหลของวัฒนธรรม- ต่างชาติ ที่อาจกัดกร่อนวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละชาติ ในสังคมไทยเราเองการขาดภูมิทัศน์ทาง วัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมตะวันตก ที่เน้นแต่ความเจริญทางวัตถุเข้าครอบงำและทำลายความ เอื้ออาทร และความใกล้ชิดระหว่างบุคคลอันเคยเป็นเอกลักษณ์ อันโดดเด่นของสังคมไทย กระแส บริโภคนิยมของคนรุ่นใหม่ ที่เน้นแต่ความมีระดับและความเป็นส่วนตัว ได้ทำลายสามัญสำนึกและ วิจารณญาณของคนไทยเกี่ยวกับแก่นสาร และสาระในชีวิตทำให้สังคมไทยก้าวถดถอยไปในทิศทาง เดียวกับหลายๆสังคมในโลก โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมที่ได้กลายเป็นสังคมที่สูญเสียความ อบอุ่น แน่นแฟ้น กลายเป็นสังคมที่อ้างว้าง โดดเดี่ยว (อมรวิรัช นาคทรพรพ,ม.ป.ป.,หน้า 22-23)

สรุปบริบทระดับประเทศ

จากการศึกษาบริบทระดับประเทศ โดยภาพรวมพบว่าสภาพปัจจุบันของประเทศกำลัง ประสบปัญหาด้านต่างๆ อีกทั้งระบบเศรษฐกิจการเมือง และราชการยังเป็นการรวมศูนย์อำนาจแล ขาดประสิทธิภาพ ระบบกฎหมายล้าสมัย นำไปสู่ปัญหาเรื้อรังของประเทศ คือการทุจริตประพฤตมิชอบที่เกิดขึ้นทั้งในภาคราชการและเอกชนประกอบกับช่วงวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดในปี 2540 ได้ส่ง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาความเดือดร้อน และการเป็นหนี้สินของประชาชนที่เกิดจากการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยนอกระบบในชนบทสูงมาก ชาวนามีหนี้สินล้นพ้นตัวเพราะทำการผลิตในระบบทุนนิยมค่าเช่า เกษตรกรในชนบทต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้ ความอ่อนแอของสังคมไทย ที่ตกลงอยู่ในกระแสนิยมคนร่ำรวย ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ เนื่องจากสังคมไทยเราเอง “ การขาดภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม ” ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นแต่ค่านิยมทางวัตถุ กระแสบริโภคนิยมของคนรุ่นใหม่ได้ทำลายสามัญสำนึกค่านิยมสังคมไทย ทำให้สังคมไทย กลายเป็นสังคมที่สูญเสียความอบอุ่น แน่นแฟ้น กลายเป็นสังคมที่อ้างว้าง โดดเดี่ยว

จากปัญหาต่างๆมากมาย ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงแนวทางแก้ปัญหาของประเทศด้าน-
ด้านต่างๆ ได้แก่

- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และสังคมเมืองแห่งชาติ
- นโยบาย 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดทุนทางสังคม และเศรษฐกิจหลายประการซึ่งเป็นจุดแข็งของประเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา กล่าวคือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้วางพื้นฐานให้เกิดการปฏิรูป ที่สำคัญทั้งทางสังคม การเมือง การบริหารภาครัฐและการกระจายอำนาจ ขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และพลังท้องถิ่นชุมชนมีมากขึ้น ทั้งจุดแข็งของฐานการผลิต การเกษตรที่หลากหลายมี ศักยภาพเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมเป็นปึกแผ่น และสถาบันหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ในการลดความเสี่ยงจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะสามารถนำประเทศชาติฝ่าวิกฤตการณ์อันร้ายแรงนี้ไปได้

2. บริบทท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชื่อชุมชนโรงสูบ เทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ที่มาของชื่อชุมชนโรงสูบ เดิมเป็นที่สูบน้ำให้รถจักรไอน้ำ ความเจริญเริ่มบริเวณโรงสูบน้ำจากนั้นบ้านเรือนก็ขยับขยาย ชุมชนเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2525 โดยคนกลุ่มแรกที่เข้ามาเป็นกลุ่มบ้านตาตำ ขายแหง ตาโพธิ์ นายประจวบ โดยคนกลุ่มแรกย้ายมาจากบ้านปางแก ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชน เดิมเป็นป่า เป็นทางเกวียนมีต้นไม้ขึ้นครครึ้ม

มีคลองน้ำ ลำธาร ซึ่งสามารถใช้น้ำจากลำธารเป็นที่ซักล้าง ที่ชาวบ้านสามารถใช้น้ำสำหรับปลูกผัก

2.2 สภาพปัจจุบัน

ในชุมชนมีครัวเรือน 225 ครอบครัว มีประชากรทั้งหมด 856 คน เป็นชาย 416 คน หญิง 440 คน จำแนกจำนวนประชากรตามวัยได้ ดังนี้

1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	82 คน
3 ปี 1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	68 คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	28 คน
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	จำนวน	46 คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	46 คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	436 คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	72 คน
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	จำนวน	78 คน

ในชุมชนมีคนพิการจำนวน 2 คน ได้เรียนหนังสือ 1 คน และไม่ได้เรียนหนังสือ 1 คน ด้านการศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษาในชุมชน 1 แห่ง ชื่อ โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา

- มีครูรวม 115 คน จบการศึกษา
 - ต่ำกว่าปริญญาตรี 35 คน
 - ปริญญาตรี 77 คน
 - ปริญญาโท 3 คน

ครูที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มี 78 คน(อาจารย์ใหญ่ 1 คน)

- ในชุมชนมีผู้อ่านหนังสือไม่ออก 10 คน
- ในชุมชนมีโรงเรียนสอนศาสนา ชื่อ โรงเรียนศาสนา คาทอลิก ชื่อวัดแม่พระปฏิสนธินิรมล ชื่อโรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา มีครู 40 คน นักเรียน 45 คน บาทหลวง 1 คน (ชื่อบาทหลวง สมเดช พันธุ์สมบัติ) เป็นอาจารย์ใหญ่

- มีสมาชิกในชุมชนที่ออกไปศึกษานอกชุมชน รวม 112 คน
 - ระดับประถมศึกษา 17 คน
 - ระดับมัธยมศึกษา 55 คน
 - นักศึกษาผู้ใหญ่ 30 คน
 - สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 10 คน

- ปัจจุบันในชุมชนมีร้านค้า 30 ร้าน
- แหล่งน้ำในชุมชนมีคลองน้ำ 1 แห่ง ใช้ได้ตลอดปี
- ด้านเศรษฐกิจชุมชน
 1. มีการผลิตสินค้าในชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายได้แก่
 - อาชีพทำขนมขาย มี 10 ครอบครัว
มีรายได้เข้าชุมชนประมาณ ปีละ 57,650 บาท
 - อาชีพประกอบอาหาร รวม 5 ครอบครัว
มีรายได้เข้าชุมชน ประมาณปีละ 50,000 บาท
 - รายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน ต่อปีในครอบครัว โดยสรุปรวม
ทั้งหมดประมาณ

1,000 - 5,000 บาท	มี 90 ครอบครัว
5,001 - 10,000 บาท	มี 90 ครอบครัว
10,001-20,000 บาท	มี 35 ครอบครัว
20,001-30,000 บาท	มี 6 ครอบครัว
30,001-50,000 บาท	มี 4 ครอบครัว
 - ภูมิปัญญาชาวบ้าน(ผู้รู้/ผู้ชำนาญการ/ผู้นำ/บุคคลตัวอย่าง)
 1. ด้านการเกษตรกรรม (เช่นการเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช
การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสม การปรับ
ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร อื่นๆ เป็นต้น
 - 1.1 ซื่อนางนงเคี้ยง คาโคกสูง เพศหญิง อายุ 58 ปี เชี่ยวชาญด้าน
การเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด ประสบการณ์ 3 ปี
 - 1.2 ซื่อนางกันทิมา จำจันทัก เพศหญิง อายุ 26 ปี เชี่ยวชาญด้าน
ด้านการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด ประสบการณ์ 1 ปี
 - 1.3 ซื่อนางราตรี เจนแพทย์ เพศหญิง อายุ 60ปี เชี่ยวชาญด้านการ
ทำสวนมะม่วง ประสบการณ์ 25 ปี
 2. ด้านการแพทย์แผนไทย(เช่นหมอสุนไพรร หมอยากลางบ้าน
หมอนวด แผนโบราณ ฯลฯ)
 - 2.1 นางบัวสอง ไพรนอก เพศหญิง อายุ 62ปี เชี่ยวชาญ-
ด้านการนวดแผนโบราณ ประสบการณ์ 40ปี

3. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เช่นผู้นำในการจัดการกองทุนชุมชน ผู้นำในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาล ของชุมชน ผู้นำในการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน)
 - 3.1 ชื่อนายนเรย์ อินทร์บำรุง เพศชาย อายุ 44 ปี เชี่ยวชาญ ด้านผู้นำกองทุนชุมชน ประสบการณ์ 20 ปี
4. ด้านศิลปกรรม (การวาดภาพ การปั้น นาฏศิลป์ ดนตรี การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน นันทนาการ ฯลฯ)
 - 4.1 ชื่อนายสงวน ปีกา เพศชาย อายุ 59 ปี เชี่ยวชาญด้าน การเขียนป้ายโฆษณา พิมพ์สกรีน ประสบการณ์ 32 ปี
 - 4.2 ชื่อนายอัมพร สร้อยสูงเนิน เพศชาย อายุ 46 ปี เชี่ยว ชาญด้านการสกรีน ประสบการณ์ 26 ปี
5. ด้านโภชนาการ (ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และ ปรับแต่ง อาหารและยา ได้เหมาะสมตามความต้องการทางร่างกาย ในสถานการณ์ต่างๆตลอดจนเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมนำแพร่หลายมาก ฯลฯ)
 - 5.1 ชื่อนางสมหมาย อ่างตระกูล เพศหญิง อายุ 56 ปี เชี่ยวชาญด้าน ทำขนมประสบการณ์ 10 ปี
 - 5.2 ชื่อนางกรองแก้ว ไบกุหลาบ เพศหญิง เชี่ยวชาญด้าน ประดิษฐ์ของชำร่วย ประสบการณ์ 4 ปี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนและชุมชนเมือง โดยภาพรวมมีดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A (การบริหารการจัดการและส่งเสริมผู้กู้)

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1.1.1 นโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์คณะ

กรรมการกองทุนชุมชน โรงสูบ และชาวบ้านที่อาศัยในชุมชน โรงสูบ

สรุปได้ว่าในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายที่ ดีสามารถ แก้ปัญหาของ ประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน เป็นนโยบายที่เน้นส่งเสริมด้านการ พัฒนาที่ตัวบุคคล และคิดว่าน่าจะเป็น การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้ดีขึ้นจากเดิม ได้แน่นอน

1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ และชาวบ้านที่อาศัยใน ชุมชนโรงสูบสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาทเป็นเงินที่รัฐบาลให้มาเป็นกองทุนรวมของหมู่บ้าน ไว้สำหรับให้ชาวบ้านในแต่ละชุมชนได้หมุนเวียนกู้ยืมไปเพื่อประกอบอาชีพและส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และมีความเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลให้มาเป็นกองทุนในแต่ละชุมชนจะต้องทำให้กองทุนของชุมชน ตัวเองเติบโตขึ้นพร้อมกับสามารถทำให้เศรษฐกิจในชุมชนกระเตื้องขึ้นจากเดิมในทุกๆปี

1.1.3 คณะกรรมการกองทุน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนโรงสูบและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนโรงสูบในเรื่องกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนชุมชนว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร ไครมาสนับสนุนบ้างพบว่า เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 ณ หอประชุม โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 19.00 น – 21.00 น มีตัวแทนจากครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมจำนวน 180 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 225 ครัวเรือน เมื่อครบองค์ประชุมซึ่งกำหนดไว้จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ประธานในพิธีคือ พ.ต.ท.สมชาย เพศประเสริฐ และนายไพฑูรย์ ปัญจะนายอำเภอปากช่อง มาเป็นประธานในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ชุมชนโรงสูบจากนั้นสมาชิกในชุมชนได้ช่วยกันคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน และที่ปรึกษาโดยวิธีการเสนอชื่อและที่ประชุมรับรองเป็น เป็นเอกฉันท์ มีคุณสมบัติถูกต้องตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนชุมชนจำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน

1.1.4 ผู้สมัครขอกู้เงิน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ และประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องการขอกู้เงิน พบว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับการขอกู้เงินดังนี้ สมาชิกกองทุนชุมชนโรงสูบที่ประสงค์จะขอกู้เงิน จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินเสนอคณะกรรมการกองทุน โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ โดยจะพิจารณาจาก

- ผู้ค้ำประกันจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ใน ระเบียบ
- โครงการที่ขอกู้ จะต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

1.2 ผลการประเมินกระบวนการ (Process) ของหน่วยระบบ A พบว่า

1.2.1 การคัดเลือกผู้กู้

พบว่าในการอนุมัติเงินกู้แต่ละงวด หลังจากที่ผู้ยื่นกู้ ได้ยื่นเอกสารขอกู้เงินให้กับคณะกรรมการกองทุนแล้ว ประธานกองทุนได้เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุมัติเงินกู้ โดยพิจารณาจาก

- ตัวผู้ยื่นกู้ พิจารณาถึง ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ อาชีพของผู้กู้

- บุคคลค้าประกัน จะพิจารณาถึงความสามารถในการค้าประกันผู้กู้
- โครงการที่ยื่นกู้ จะต้องเป็นโครงการที่ทำเป็นรายได้จริง , สามารถตรวจสอบได้, มีความเป็นไปได้ทางการตลาด, มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

1.2.2 การรับชำระหนี้

พบว่าผู้กู้ได้ชำระเงินกู้ให้กับคณะกรรมการกองทุน โดยชำระเงินกู้เป็นรายเดือน โดยส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 บาท/เดือน ภายในวันและเวลาที่กำหนด ในกรณีที่สมาชิกกู้เงิน ไปแล้วไม่ส่งคืนเงินกู้ทางคณะกรรมการกองทุน โรงสูบได้กำหนดมาตรการการติดตามหนี้สินโดย

- มีคณะกรรมการติดตามหนี้สิน
- มีการปรับกรณีผิดสัญญาในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อเดือนของจำนวนวันที่ผิดนัด
- ถ้าไม่สามารถทวงคืนจากผู้กู้คืน ได้ ต้องทวงคืนจากผู้ค้าประกัน

1.2.3 การทำบัญชี พบว่า

- มีเหรียญประจำกองทุนชุมชนเป็นผู้จัดทำบัญชี เงินฝากสัจจะ และบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกองทุน โดยมีสมุดรายการต่างๆ และสมุดเงินฝากขนาคาร.ออมสินสาขาปากช่อง ที่สามารถตรวจสอบได้
- โดยกองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนเดือนละ 1 ครั้ง และคิดประกาศใช้อย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีรายการบัญชีดังนี้
 - บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
 - รายรับ-รายจ่ายของกองทุน
 - สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน
 - มีคณะกรรมการกองทุนตรวจสอบบัญชีกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชี ต่ออนุกรรมการสนับสนุน เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าฐานะทางเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนทุก 3 เดือน พร้อมแสดงบัญชีกำไร-ขาดทุน และงบดุล

1.3 ผลการประเมินผลผลิต (Product /Output) ของหน่วยระบบ A พบว่า

1.3.1 ผลโดยตรง

1) จำนวนผู้กู้

- จำนวนผู้กู้ 61 ราย (มีนาคม 2545 – กรกฎาคม 2545)

- โดยแยกผู้กู้ตามอาชีพต่างๆ ดังนี้ ค้าขาย 43 ราย เกษตรกรรม 6 ราย
อุตสาหกรรมในครัวเรือน 5 ราย ช่าง 4 ราย กู้ฉุกเฉิน 3 ราย
- 2) ยอดเงินให้กู้พบว่า คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ตามความเหมาะสมกับโครงการที่ขอกู้ ในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท โดยพบว่าตั้งแต่เดือนมีนาคม 2545 ยอดรวมเงินกู้ทั้งหมดจำนวน 1,028,000 บาท (หนึ่งล้านสองหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

1.3.2 ผลกระทบโดยตรง

1) จำนวนทุนสะสมของกองทุน

พบว่าสมาชิกกองทุน โรงสูบล้างเงินฝากตั้งจะกองทุน เป็นประจำทุกเดือน โดยสมาชิคนำเงินนำเงินมาฝากไว้ที่เหรียญกษาปณ์แล้วเหรียญจะรวบรวมเงินไปเข้าบัญชีที่ธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง

1.3.3 ผลกระทบทางอ้อม

1) กองทุนชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

พบว่าสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุน ได้นำเงินไปลงทุนขยายกิจการ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ สมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) ชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

พบว่ามีการระดมเงินออมของสมาชิกและมีการขยายกิจการจากการกู้เงินมาลงทุนซึ่งทำให้เพิ่มรายได้

2. ผลการประเมินตัวชี้วัดหน่วยระบบ B (การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย)

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

2.1.1 หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่าน่าจะมีการกู้เงินจากธนาคารแต่ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ว่ามีผู้กู้เงินจากธนาคารเป็นเงินจำนวนเงินเท่าใด

2.1.2 หนี้นายทุนนอกระบบ

พบว่า น่าจะมีการกู้เงินนอกระบบ แต่ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ว่ามีผู้กู้เงินนอกระบบเป็นจำนวนเงินเท่าใด

2.1.3 อาชีพหลักของผู้กู้

พบว่า จำนวนผู้กู้จำนวน 61 ราย (ข้อมูลตั้งแต่ มี.ค. 45-ก.ค. 45) แยกเป็นอาชีพหลักได้ ดังนี้

- อาชีพค้าขาย 43 ราย
- อาชีพเกษตรกรรม 6 ราย
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน 5 ราย
- อาชีพช่าง 4 ราย

2.1.4 รายได้ของครอบครัว

พบว่าผู้กู้ได้นำเงินจากการกู้ยืมเงินกองทุนไปลงทุนขยายกิจการ ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.1.5 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

พบว่า ในกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุน 61 ราย จำนวนนี้ มีผู้กู้ 58 ราย ได้นำเงินไปลงทุนขยายกิจการเดิมที่มีประสบการณ์อยู่แล้วและผู้กู้อีก 3 ราย ได้นำเงินไปลงทุนในกิจการใหม่

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

2.2.1. เงินที่กู้มาได้

- พบว่า ผู้กู้เงินที่ประกอบอาชีพค้าขาย ได้นำเงินไปต่อเติมขยายโรงเรือน ร้านค้าเดิม และนำเงินไปซื้อสินค้ามาจำหน่ายในร้าน
- ผู้กู้เงินที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้นำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่
- ผู้ประกอบอาชีพช่าง ได้นำเงินไปซื้ออุปกรณ์ประกอบอาชีพ
- ผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน นำเงินไปซื้ออุปกรณ์ทำดอกไม้ ประดิษฐ์

2.2.2 สถานที่และวัตถุดิบ

พบว่า เมื่อผู้กู้เงินนำเงินไปต่อเติมขยายสถานที่ และซื้อวัตถุดิบเพิ่มทำให้เพิ่มทำให้เพิ่มรายได้

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

2.3.1 การหาตลาดที่ดี

พบว่าเมื่อผู้กู้เปลี่ยนสถานที่ขายของ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายในการเช่าสถานที่เพิ่ม แต่ก็เป็นที่ที่มีคนมาจับจ่ายซื้อของมาก ทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น

2.3.2 การหาวัตถุดิบที่ดี

ผู้กู้เงินบางราย เลือกวัตถุดิบที่ดี ทำให้สินค้ามีคุณภาพดีขึ้น

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

2.4.1 ผลโดยตรง

- 1) รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้กู้เงิน สามารถนำเงินไปประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
- 2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่าผู้กู้เงินนำเงินไปซื้อ สินค้ามาจำหน่าย ในร้านและบางคนก็นำไปใช้ในการสร้างร้านค้าขายอาหาร

2.4.2 ผลกระทบโดยตรง

- 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้กู้ได้นำเงินที่กู้ยืมมาลงทุน เพื่อขยายกิจการ ซึ่งสามารถให้บริการลูกค้าได้มากขึ้น ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

2.4.3 ผลกระทบทางอ้อม

- 1) ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง พบว่า เมื่อสมาชิกในชุมชนมีทุน หมุนเวียนในการประกอบอาชีพเพิ่ม มีการสร้างงาน ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้

ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หนี้สินของผู้กู้

พบว่า มีผู้กู้เงินจากกองทุน 1 ล้าน จำนวน 61 ราย เป็นจำนวนเงิน 1,028,000. บาท (มีนาคม 2545 – กรกฎาคม 2545)

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. กระบวนการดำเนินงานของกองทุน

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า

- มีกองทุนเกิดขึ้นใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน คือ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ชุมชนโรงสูบ
- ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า

- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน จำนวน 15 คน
- มีการรับสมัครสมาชิก
- มีการระดมเงินทุนเงินฝาก

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

- สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในหลักของการพึ่งตนเอง
- สมาชิกได้นำหลักการของการพึ่งตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิต

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า

- สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง

- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง
- 2. ปัจจัยด้านบวก ที่สนับสนุนและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 2.1 ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 2.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ตั้งแต่มีเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาสามารถทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้
 - 2.1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า จากการมีระเบียบการกู้และขอกู้ทำให้สามารถจัดระเบียบบริหารจัดการกองทุนได้
 - 2.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิต
 - 2.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากการที่ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนมีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืมทำให้สมาชิกกองทุนพยายามที่รักษากองทุนของตนเองให้มีเงินออมมากขึ้น
 - 2.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า จากการที่ชุมชนมีโรงเรียนประจำชุมชน สามารถทำให้คนในชุมชนมีระดับพื้นฐานการศึกษาที่ดี
 - 2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 2.2.1 พบว่า จำนวนผู้ขอเงินไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้ เนื่องจากในการยื่นขอกู้เงินของชุมชนมีผู้ขอกู้จำนวนมาก แต่มีผู้ผ่านการคัดเลือกประมาณ 50 %
- 3. กระบวนการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า
 - 3.1 มีองค์กรผู้ประกอบการเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ เขียนป้ายโฆษณา กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงจิ้งหรีด
 - 3.2 มีหน่วยองค์กรที่ให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ ได้มีหน่วยงานของรัฐบาล แนะนำเรื่องการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด
- 4. ความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า
 - 4.1 ภายในชุมชน มีความสามัคคีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเรียกประชุมกองทุนแต่ละครั้ง สมาชิกกองทุน ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน
 - 4.2 ภายในชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการจัดประชุม ก็จะช่วยกันจัดสถานที่ จัดทำเอกสาร
 - 4.3 มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กร ได้แก่ กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มผู้ประกอบการเขียนป้าย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายเพียงใด
2. เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนมีอะไรบ้าง
3. เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนหรือไม่
4. เพื่อทราบว่า ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ(System Approach) ของ สตีฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า CIPP Model มาใช้ในการดำเนินงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ ชาติต่าง ๆ ก็ได้ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยทำการวิจัย หน่วยการปกครองระบบชุมชนในเรื่องของการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตัวแปรและตัวชี้ที่ใช้ในการประเมินโครงการ

คำว่า “ ตัวชี้วัด ” “ ตัวบ่งชี้ ” “ และตัวแปร ” มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น คือ คำ “ ตัวชี้วัด ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำ “ ตัวบ่งชี้ ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะชี้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร

ส่วนคำ “ ตัวแปร ” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน 2 ระดับ คือในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้คือ

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ในการประเมินโครงการใด ๆ จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับการประเมินโครงการ สามารถจำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม (Questionvaive)

4.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

4.3 แบบสังเกต (Obaervation)

นอกจากจะใช้เครื่องมือในการประเมินดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนยังใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการกองทุนชุมชนโรงสูบ ดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมาย หรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จำแนกออกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกครอบครัว เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

2. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำสั่งแจงที่กำหนดให้ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน

3. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตาม โครงสร้าง ของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัวจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่ต้องการอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

ผลการดำเนินการ

1. ความเข้าใจของประชาชนในชุมชนโรงสูบ เกี่ยวกับนโยบายกองทุน มีความเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลให้มาเป็นกองทุนของหมู่บ้าน เป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กู้ยืมไปประกอบอาชีพ และส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ A ปัจจุบันชุมชนโรงสูบ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งกองทุนชุมชน โรงสูบ ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2545 โดยการคัดเลือกชาวบ้านในชุมชนโรงสูบ ได้คณะกรรมการกองทุนชุมชน จำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 128 คน จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ไปแล้วรวม 1,028,000. บาท

3. ผลการประเมินหน่วยระบบ B สมาชิกที่ได้กู้เงินจากกองทุนได้นำเงินไปลงทุนขยายกิจการทำให้สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ สามารถมีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

อภิปรายผล

1. การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใด
 - 1.1 การเกิดกองทุน มีกองทุนชุมชนโรงสูบเกิดขึ้นได้ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือด้วยดี
 - 1.2 การบริหารกองทุน มีคณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบจำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน มีระเบียบการบริหารกองทุน มีการระดมทุน
 - 1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง สมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน มีการแนะนำความรู้ในการประกอบอาชีพ สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้เงินจากการกู้ได้ถูกต้อง
 - 1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า มีกลุ่มการประกอบอาชีพต่างๆ มีภูมิปัญญาชาวบ้าน สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
2. ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุน
 - 2.1 ในกระบวนการจัดตั้งกองทุน มีส่วนราชการให้คำแนะนำ มีชาวบ้านในชุมชนให้การสนับสนุนกองทุนชุมชน
 - 2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน มีผู้ขอเงินไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้ เนื่องจากมีผู้ขอเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับอนุมัติประมาณ 50 % ส่วนใหญ่ผู้ที่ไม่ได้จะมีปัญหาเรื่องเอกสารคำประกัน
3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน

มีองค์กรผู้ประกอบการเดียวกัน มีหน่วยองค์กรที่ให้ความรู้เรื่องประกอบอาชีพซึ่งหลังจากมีการรวมกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงจิ้งหรีดก็ได้มีหน่วยงานของเกษตรอำเภอ

มาแนะนำเรื่องการเพาะจึงหรือเพิ่มเติมให้กับผู้เพาะเลี้ยง

4. ความเข้มแข็งของชุมชน

ภายในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการยกย่องคนทำดี สมาชิกมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

ผลโดยตรง สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ ทำให้มีรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนชุมชนโรงสูบได้ตามกำหนด

ผลกระทบโดยตรง สมาชิกกู้เงินสามารถนำเงินที่กู้ไปขยายกิจการ ทำให้เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้เพิ่ม

ผลกระทบโดยอ้อม สมาชิกในชุมชนโรงสูบ มีการประกอบอาชีพ มีรายได้ และมีการพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุน
 - ควรปรับปรุง ระเบียบ ปฏิบัติ เกี่ยวกับขั้นตอนการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารให้ลดน้อยลง
 - ควรปรับปรุง แก้ไข ระเบียบเกี่ยวกับบุคคลค้ำประกันเงินกู้ เห็นว่า การใช้บุคคลค้ำประกัน 2 คน ยุ่งยากมากเกินไป
 - ระเบียบเกี่ยวกับขั้นตอนการกู้ยืมเงิน จะต้องมีการเสนอโครงการแนบมาด้วย
2. การบริหารกองทุน
 - ควรจัดให้มีคณะกรรมการผู้เงิน ว่าผู้กู้ได้นำเงินที่กู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่
 - ควรจะให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา เกี่ยวกับปัญหาการบริหารกองทุน
3. การนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพ
 - ควรให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ การส่งเสริมอาชีพ แนะนำเรื่องการตลาดให้กับสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการ
4. สำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป
 - ควรมีการติดตามผล การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

บรรณานุกรม

กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2542). ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.).

คณะกรรมการกองทุนชุมชนโรงสูบ. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนโรงสูบ.

นครราชสีมา.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.

2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ระเบียบคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.

กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 : สำนักนายกรัฐมนตรี

เจเลียว นูริภักดี และคณะ. (2545). การวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง.แมสโปรดักส์

จำกัด จำกัด

เจเลียว นูริภักดี และคณะ. (2545). สารนิพนธ์. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง.แมสโปรดักส์

จำกัด

วิภาวี พิจิตบันคาส และคณะ. (2545). การจัดการและการวางแผนธุรกิจ. กรุงเทพฯ : บริษัท

ศรีสยามพรินท์แอนด์แพคค์ จำกัด.

อมรวิชัย นาคทรพรพ. (ม.ป.ป.). ความคืบหน้าของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ดี แอส เอส.

อุคม จารัสพันธ์ และคณะ. (2545). การประเมินเพื่อพัฒนา. (ม.ป.ป.): ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ทัศน์ทองการพิมพ์.

อนงก เหล่าธรรมทัศน์ และคณะ. (2538). วิชาภักษ์สังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์

พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.